

**นวจันท์: การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากการบูรณาการศิลปะแนวโพสต์อิมเพรสชันนิสม์
กับมรดกวัฒนธรรมชุมชนท่าพระจันทร์**

**Navachaan: Creative Product Design Integration by Post-Impressionism and
The Cultural Heritage of Tha Prachan Community**

ศุภญา พวงจันทราดี¹ พิมพิพิชชา อันเพียร² และรัชณีกร แซ่วัง³

Supaya Puangchantradee¹ Phimpitcha Onpian²

Ratchaneekom Sae-Wang³

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวคิดการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าร่มภายใต้แบรนด์ “นวจันท์ (NAVACHAAN)” ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมการตลาดใช้ถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว และสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าเชิงวัฒนธรรม โดยผสมผสานแรงบันดาลใจจากศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ จากผลงานของ วินเซนต์ แวนโก๊ะ กับมรดกวัฒนธรรมชุมชนท่าพระจันทร์และเอกลักษณ์ของวิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้การเล่าเรื่องราวของชุมชนผ่านภาพจิตรกรรม โดยมีแรงบันดาลใจจากภาพวาดรีประดับดาว และทฤษฎีการใช้สีคู่ตรงข้ามเพื่อสร้างลวดลายที่มีความโดดเด่น สื่อถึงวิถีชีวิตของผู้คน สถาปัตยกรรม ร้านค้า และสถานที่สำคัญภายในชุมชนท่าพระจันทร์ ภายใต้บริบทของการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างหลากหลาย ผลิตภัณฑ์ “นวจันท์ (NAVACHAAN)” ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม หากยังเสนอแนวทางใหม่ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความยั่งยืน และเป็นการประยุกต์ใช้มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นในการสร้างนวัตกรรม

คำสำคัญ: นวจันท์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ ศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ ชุมชนท่าพระจันทร์
มรดกวัฒนธรรม

¹⁻³ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; College of Innovation Thammasat University;

¹Email: bmci6723761216@citu.tu.ac.th ²Email: bmci6723760929@citu.tu.ac.th ³Email: rsaewang@tu.ac.th

ABSTRACT

This article presents the concept of designing and developing a foldable bag under the brand “NAVACHAAN”, with the objective of promoting the reduction of single-use plastic bags and raising environmental awareness through a culturally inspired product. The design concept draws inspiration from Post-Impressionist art, particularly Vincent van Gogh’s The Starry Night, and integrates it with the cultural heritage of the Tha Prachan community and the unique identity of the College of Innovation, Thammasat University.

The design conveys the narrative of the community through artistic illustrations, using the theory of complementary colors to create distinctive patterns that reflect the lifestyle, architecture, and atmosphere of coexistence within the Tha Prachan area.

“NAVACHAAN” represents not only the aesthetic and cultural values of art but also proposes a new approach to sustainable product design that applies local cultural heritage as a foundation for creative innovation.

Keywords: NAVACHAAN, Product Design, Post-Impressionism, Tha Prachan Community, Cultural Heritage

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันแนวโน้มของปัญหาขยะพลาสติกเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายประเทศทั่วโลก โดยมีปริมาณขยะพลาสติกทั่วโลกสูงถึง 13 ล้านตันต่อปี ประเทศไทยประสบปัญหาขยะพลาสติกอย่างรุนแรง โดยจัดอยู่ในอันดับที่ 6 ของโลกที่มีปริมาณขยะทางทะเลสูงที่สุด หนึ่งในขยะที่พบบ่อยคือ ถุงพลาสติก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 19.42 ของขยะทั้งหมด เป็นพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวและย่อยสลายได้ยาก (จิตราภรณ์ พักโสภา, 2566) ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศทางทะเล หน่วยงานภาครัฐจึงได้ออกมาตรการรณรงค์งดใช้ถุงพลาสติก และส่งเสริมให้ประชาชนหันมาใช้วัสดุทดแทน โดยผลสำรวจพบว่า พฤติกรรมลดขยะพลาสติกที่คนไทยนิยมมากที่สุดคือ การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก เมื่อจับจ่ายซื้อของในชีวิตประจำวัน (ภัทรภรณ์ พวงศรี, 2567)

ทั้งนี้ ประกอบกับวิกฤติการณ์โลกร้อนที่สร้างผลกระทบและความเสียหายไปทั่วทุกมุมโลกนั้น ทำให้ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมาประเด็นสภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศได้รับความสนใจจากทุกภาคส่วน ทั้งในระดับนานาชาติ ภาครัฐ หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในภาคเอกชนไปจนถึงภาคประชาชน นอกจากนี้ ยังมีการตื่นตัวเกี่ยวกับวิกฤติการณ์โลกร้อนปรากฏให้เห็นผ่านสื่อต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นว่าวิกฤติการณ์โลกร้อนไม่ใช่เรื่องที่สามารถละเลยได้อีกต่อไป เพราะสภาวะโลกร้อนมิใช่แค่ทำให้อุณหภูมิของโลกร้อนขึ้น หรือฤดูกาลเปลี่ยนแปลงเท่านั้น แต่ยังนำมาซึ่งโรคระบาดชนิดใหม่ ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มนุษย์ไม่คาดคิด จากภาวะโลกร้อนที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ในหลายประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับปัญหาการใช้ถุงพลาสติกและขยะพลาสติกเพิ่มมากขึ้น (ธวัชชัย จักรพันธ์ และธัชชา วงศ์ศรี, 2563)

กระบวนการผลิตถุงพลาสติกและกระบวนการกำจัดถุงพลาสติกที่ไม่ใช่แล้ว ทั้งสองกระบวนการนี้ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ขึ้นในบรรยากาศของโลก และไปทำลายชั้นโอโซนของโลก ถ้าหากไม่เผาถุงพลาสติกเหล่านี้ แต่ใช้วิธีการกลบฝังจะช่วยลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศ แต่จะเป็นปัญหาการสร้างขยะที่ย่อยสลายยากเพราะถุงพลาสติก 1 ใบ จะใช้เวลาย่อยสลายถึง 450 ปี การรณรงค์ให้ใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกจะช่วยลดการใช้ถุงพลาสติกได้มาก ใน 1 สัปดาห์ หากใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกในการซื้อของเพียง 1 วัน ตลอดปี จะช่วยให้ลดการใช้ถุงพลาสติกหรือลดขยะพลาสติกไปได้ถึง 100 ล้านถุงต่อปี (ปวีรศานา นาคพาณิชย์, 2562)

ผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้า “นวจันทร” จึงไม่เพียงเป็นการช่วยลดการใช้ถุงพลาสติกและลดปัญหาภาวะโลกร้อนเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อกลางในการบูรณาการศิลปะเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น ถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนในรูปแบบร่วมสมัย อันสะท้อนถึงความมั่งคั่งของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาขยะพลาสติกที่เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและภาวะโลกร้อน โดยเฉพาะถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวที่ย่อยสลายยากก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้จึงมีแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่สามารถทดแทนการใช้ถุงพลาสติกได้ “กระเป๋าผ้าร่ม” จึงถูกเลือกเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่นำมาสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นสิ่งของที่สามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน มีความทนทาน ใช้ซ้ำได้หลายครั้ง และช่วยลดปริมาณขยะพลาสติกได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การผลิตกระเป๋าผ้ายังเป็นการส่งเสริมให้ผู้ซื้อผู้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อน และจากผลการศึกษาระดับแรงจูงใจในการใช้ถุงผ้าลดโลกร้อนแทนถุงพลาสติกตามนโยบายลดการใช้

ดูผลงานศิลปะของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนมีระดับแรงจูงใจในการใช้ถุงผ้าลดโลกร้อน
อยู่ในระดับมากจากผลการวิจัย (ธวัชชัย จักรพันธุ์ และธัญชา วังศิริ, 2563)

ผลิตภัณฑ์ “นาวจันทร์ (NAVACHAAN)” จึงถือกำเนิดขึ้นจากแนวคิดในการสร้างสรรค์กระเป๋าผ้าร่วม
ที่ไม่เพียงเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและศิลปะ โดยผู้จัดทำได้ผสมผสาน
แรงบันดาลใจจากชุมชนท่าพระจันทร์ ซึ่งเป็นพื้นที่เก่าแก่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่เต็มไปด้วยมรดกวัฒนธรรม
เข้ากับการประยุกต์แนวคิด ศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impressionism) ที่โดดเด่นด้วยการใช้สีสดและ
ลายเส้นเพื่อถ่ายทอดอารมณ์และมุมมองที่มีชีวิตชีวา ลวดลายบนกระเป๋าจึงเป็นการผสมผสานระหว่างความ
เป็นชุมชน ศิลปะ และความคิดสร้างสรรค์อย่างลงตัว

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและ
ส่งเสริมอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท่าพระจันทร์ ด้วยการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งเน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ภายใต้ชื่อ “นาวจันทร์ (NAVACHAAN)”
โดยมีขอบเขตการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่

1. ขอบเขตเนื้อหาในการศึกษา

บทความฉบับนี้มีขอบเขตการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานอยู่ภายใต้การบูรณาการมรดกวัฒนธรรม
ของชุมชนท่าพระจันทร์กับแนวคิดของศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impressionism) เพื่อการออกแบบ
เชิงสร้างสรรค์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่อย่างมีมิติ

ชุมชนท่าพระจันทร์เป็นแหล่งวัฒนธรรมเก่าแก่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เต็มไปด้วยคุณค่า
ทางประวัติศาสตร์ ทั้งด้านสถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตที่มีอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ชัดเจน เหมาะสมต่อการพัฒนา
งานสร้างสรรค์เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน อีกทั้งพื้นที่ท่าพระจันทร์ตั้งอยู่ในเขตพระนคร ซึ่งเป็นพื้นที่เก่าแก่
ในเขตเมืองดั้งเดิมของกรุงเทพมหานคร ทำให้มีบทบาททั้งด้านการค้า การคมนาคม และการตั้งถิ่นฐานของ
ผู้คนมาตั้งแต่อดีต การดำรงอยู่ของตลาดเก่า วัด และท่าเรือสะท้อนให้เห็นพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม
ไทยอย่างชัดเจน (หอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2558) ซึ่งสามารถนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการ
พัฒนาผลงานร่วมสมัยได้อย่างหลากหลาย ในด้านศิลปะบทความนี้ศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์จากผลงาน
ของ วินเซนต์ แวนโก๊ะ (Vincent van Gogh) ศิลปินที่มีความโดดเด่นในยุคศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post-

Impressionism) เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นศิลปินที่ทรงอิทธิพลมากที่สุดบุคคลหนึ่งของโลก และเป็นงานศิลปะที่มีมูลค่าสูงในวงการงานศิลปะระดับนานาชาติ (Thai PBS Digital Media, 2566) รวมไปถึงมีผลงานที่มีชื่อเสียงมากมาย ตัวอย่างเช่น อย่างภาพวาด The Starry Night ซึ่งถูกจัดแสดงที่ Museum of Modern Art, New York City พิพิธภัณฑสถานศิลปะร่วมสมัยที่มีอิทธิพลแห่งหนึ่งของโลก (Carouters, 2023) อีกทั้งมีการใช้เทคนิคเฉพาะตัวอย่างเทคนิค Impasto การป้ายสีทับกันจนเกิดความหนาเพื่อให้เกิดพื้นผิวและมิติ การใช้แสงและเงาแบบตัดกัน และการใช้สีจัดจ้านสะท้อนอารมณ์ เทคนิคเหล่านี้ทำให้สามารถสื่อถึงอารมณ์ได้อย่างชัดเจน เหมาะสมกับการถ่ายทอดความรู้สึกของพื้นที่ชุมชน ทั้งหมดนี้ถูกนำมาประยุกต์เข้ากับอัตลักษณ์ของชุมชนท่าพระจันทร์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถถ่ายทอดความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ วัฒนธรรม และงานออกแบบร่วมสมัยได้อย่างมีเอกลักษณ์

การศึกษานี้จึงครอบคลุมทั้งการสำรวจคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน การวิเคราะห์ลักษณะเด่นในผลงานของ วินเซนต์ แวนโก๊ะ (Vincent van Gogh) ศิลปินยุคศิลปะโปสตีอิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impressionism) และการผสมผสานองค์ความรู้ทั้งสองด้านสู่กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ที่สะท้อนตัวตนของชุมชนท่าพระจันทร์อย่างชัดเจนและร่วมสมัย

2. ขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา

พื้นที่ในการศึกษาและเก็บข้อมูลคือ ชุมชนท่าพระจันทร์ โดยเน้นศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชุมชน และพื้นที่โดยรอบ รวมถึงพื้นที่บริเวณของ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. ขอบเขตระยะเวลาในการศึกษา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์ มีระยะเวลาการจัดทำระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2568 โดยครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการเก็บข้อมูล การออกแบบผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการประเมินผลของผลิตภัณฑ์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าร่วม “นวจันท์ (NAVACHAAN)” พัฒนารุ่นจากแนวคิดดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีด้านสุนทรียศาสตร์

ทฤษฎีศิลปะโปสตีอิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impressionism) ของศิลปิน วินเซนต์ แวนโก๊ะ (Vincent Van Gogh) หมายถึง แนวทางการวาดภาพที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ในประเทศฝรั่งเศส ราวปี ค.ศ. 1886 ถึง 1905 ซึ่งเป็นปฏิกิริยาต่อต้านความพยายามของกลุ่มอิมเพรสชันนิสต์ในการแสดงแสงและสีให้ดูเป็นธรรมชาติ (Cambridge Dictionary, n.d.) และให้ความสำคัญต่อการใช้สีที่ปริมาณหนา ป้ายลงบนผืนผ้าใบ เกิดเป็น

รอยฝีแปรงหรือรอยเกรียงปาดสีหนานูน (Impasto) มีการแสดงออกถึงอารมณ์ และความรู้สึก มากกว่าการนำเสนอความเหมือนจริง (ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์, 2021) นอกจากนี้ วินเซนต์ แวนโก๊ะ ยังได้รับการยอมรับว่าเป็นศิลปินผู้ทรงอิทธิพลมากที่สุดบุคคลหนึ่งของโลก และเป็นงานศิลปะที่มีมูลค่าสูงในวงการงานศิลปะระดับโลก (Thai PBS Digital Media, 2566) โดยผลงานที่มีชื่อเสียงอย่างภาพวาด The Starry Night ถูกจัดแสดงที่ Museum of Modern Art, New York City ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัยที่มีอิทธิพลแห่งหนึ่งของโลก (Carouthers, 2023) ผสมผสานการใช้สีคู่ตรงข้าม เช่น สีแดงและสีเขียว สีเหลืองและสีม่วง สีน้ำเงินและสีส้ม โดยในที่นี่ได้มีการใช้สีที่ตัดกันอย่างสีแดงและสีน้ำเงิน เป็นการใช้สีโทนร้อนสะดุดตาผู้ชม และสามารถสร้างความจดจำได้ง่าย ช่วยสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมกับเรื่องราวที่นำเสนอ เพื่อให้เกิดภาพที่สวยงามตามที่ต้องการ (วันวิสาข์ พรหมจีน และอติเทพ แจ้ดนาลาว, 2562, หน้า 2521-2541)

2. ทฤษฎีด้านการออกแบบเชิงสร้างสรรค์

การสร้างสรรคผลิตรายณ์ในปัจจุบันไม่ได้มุ่งเน้นเพียงความสวยงามหรือการใช้งานเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการสื่อความหมายเชิงวัฒนธรรมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป “การออกแบบเชิงสร้างสรรค์” จึงกลายเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนและคุณค่าทางศิลปะให้คงอยู่ในรูปแบบร่วมสมัย ทั้งยังเป็นการส่งเสริมแนวคิดการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ผลิตรายณ์ที่กระเป๋าร่วม “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” จึงนำทฤษฎีการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Design Process) (Cross,2006) มาเป็นกรอบแนวทางในการสร้างสรรคผลิตรายณ์ โดยมีกระบวนการ ดังนี้ การสำรวจและทำความเข้าใจบริบท (Exploration) การนิยามแนวคิดหลักของงานออกแบบ (Conceptualization) การสร้างและพัฒนาแบบต้นแบบ (Prototyping) และการประเมินผลเพื่อปรับปรุง (Evaluation)

การออกแบบและพัฒนาผลิตรายณ์สร้างสรรค์

ผลิตรายณ์ที่กระเป๋าร่วม “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” มีการออกแบบและพัฒนาผลิตรายณ์ภายใต้การออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Design Process) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การสำรวจและทำความเข้าใจบริบท (Exploration)

มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) หมายถึง การแสดงออกถึงวิถีการดำรงชีวิตที่พัฒนาขึ้นโดยชุมชน และถ่ายทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งรวมถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี สถานที่ วัตถุ การแสดงออกทางศิลปะ และค่านิยมต่าง ๆ มรดกทางวัฒนธรรมมักถูกจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (ICOMOS, 2002)

ชุมชนท่าพระจันทร์ (Tha Prachan Community) หมายถึง พื้นที่บริเวณถนนมหาธาตุและถนนพระจันทร์ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งพระนคร แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม เพราะเป็นแหล่งค้าขายสินค้า ยังเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างการคมนาคมทางน้ำและทางบก (หอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2558)

จากการลงพื้นที่สำรวจและสืบค้นชุมชนท่าพระจันทร์ ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต พบว่า ชุมชนดังกล่าวมีทั้งมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (tangible cultural heritage) และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible cultural heritage) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สถาปัตยกรรมภายในชุมชนท่าพระจันทร์ถือเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (tangible cultural heritage) แต่เดิมมีลักษณะเป็นอาคารไม้ มีเอกลักษณ์สำคัญคืออาคารสูงประมาณ 2 ชั้น รูปแบบอาคารแถวยาวทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า โครงสร้างและรูปทรงเรียบง่ายตามแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของพื้นที่ ลักษณะอาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารประเภทห้องแถว ซึ่งถูกออกแบบให้ใช้ประโยชน์ทั้งเพื่อการอยู่อาศัยและการประกอบกิจการค้าขายในอาคารเดียวกัน เพื่อให้เกิดการใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีการปรับปรุงทัศนียภาพและสภาพแวดล้อมภายในชุมชนให้มีความเป็นระเบียบ สวยงาม และสะอาดมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีการปรับเปลี่ยนลักษณะสถาปัตยกรรมจากเรือนแถวแบบจีนดั้งเดิมให้มีรูปปลั๊กอินใกล้เคียงกับสถาปัตยกรรมแบบยุโรป เพื่อให้สอดคล้องกับความงามร่วมสมัยและเสริมภาพลักษณ์ของชุมชน (ศูนย์ข้อมูลเกาะรัตนโกสินทร์, 2547)

2. วิถีชีวิตของชุมชนท่าพระจันทร์สะท้อนคุณค่าทั้งทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ทำให้พื้นที่แห่งนี้เป็นแหล่งร้านอาหารที่มีชื่อเสียงมีผู้คนหลากหลายประเภทมารับประทาน ท่าพระจันทร์ยังเป็นหนึ่งในแหล่งรวมพระเครื่องและวัตถุมงคลที่มีชื่อเสียงและเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม สะท้อนถึงความเชื่อและศรัทธาของผู้คน (หอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2558) นอกจากนี้ ด้วยพื้นที่ชุมชนตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้ชุมชนท่าพระจันทร์ มีความสำคัญในฐานะจุดเชื่อมต่อการคมนาคมทางน้ำและทางบก อีกทั้งยังเป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางสัญจรระหว่างฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี โดยผู้คนสามารถโดยสารเรือข้ามฟากจากท่าเรือท่าพระจันทร์ซึ่งเป็นฝั่งพระนครไปยังฝั่งธนบุรีได้อย่างสะดวกสบาย ด้วยการเดินทางที่สะดวกต่อผู้คนทำให้ชุมชนท่าพระจันทร์มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่หลากหลาย มีทั้งพ่อค้าแม่ค้านักท่องเที่ยวไทยหรือต่างชาติ และนักศึกษามหาวิทยาลัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่ชุมชนท่าพระจันทร์แห่งนี้

จากการลงพื้นที่สำรวจและสืบค้น ได้ดำเนินการคัดเลือกร้านค้าจำนวน 5 ร้าน ภายในชุมชนท่าพระจันทร์ เพื่อใช้เป็นตัวแทนสะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ชุมชน โดยร้านค้าที่ได้รับการคัดเลือกต้องมี

คุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ประเมินอย่างน้อยหนึ่งข้อ ได้แก่ ความมีชื่อเสียง ระยะเวลาการดำเนินงานกิจการไม่น้อยกว่า 20 ปี หรือร้านค้าประเภทเดียวกันจำนวนมากภายในพื้นที่ชุมชน เกณฑ์การประเมินดังกล่าวช่วยให้สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนและวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ได้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น รูปแบบการประกอบอาชีพ และความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดผ่านกิจการร้านค้าต่าง ๆ ทั้งนี้ ร้านค้าที่ผ่านการคัดเลือกมีดังต่อไปนี้

1. ร้านรับเช่าพระ ในบริเวณท่าพระจันทร์เป็นตลาดพระที่มีชื่อเสียง เป็นแหล่งศูนย์กลาง แลกเปลี่ยนและเช่าพระเครื่องแหล่งใหญ่ที่มีมานานกว่า 50 ปี ซึ่งมีมากกว่า 50 ร้าน (หอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2558)

2. ร้านน้องท่าพระจันทร์ เป็นร้านขายแผ่นเสียงที่อยู่มาอย่างยาวนาน เริ่มเปิดกิจการในวันที่ 2 ธันวาคม 2522 ซึ่งเป็นเวลา 40 กว่าปีมาแล้ว ถือเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทางดนตรี และมีบทบาทสำคัญในวงการดนตรีของไทย (ยอดมนุษย์...คนธรรมดา, 2562)

3. ร้านอร่อย เป็นตำนานความอร่อยคู่ท่าพระจันทร์ยาวนานกว่า 40 กว่าปี ที่ยังคงรสชาติความอร่อยแบบดั้งเดิมของขนมปังกรอบอบกระเทียมและอบเนย (Sanook, 2556)

4. ร้านชุดครุย เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชุมชนท่าพระจันทร์ เนื่องจากชุมชนตั้งอยู่ใกล้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ โดยมีร้านชุดครุยเก่าแก่ คือ ร้านเทพคลื่นนิ่ง ที่เปิดกิจการตั้งแต่ปี 2522-2523 เป็นระยะเวลา 40 กว่าปีจนถึงปัจจุบัน (กนกพรรณ อรรถนสกุล, 2565) ต่อมาเมื่อกิจการนี้เริ่มเป็นที่นิยม จึงมีร้านชุดครุยเกิดขึ้นอีกเป็นจำนวนมากในชุมชนท่าพระจันทร์ (หอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2558)

5. ร้านถ่ายรูป เป็นกิจการที่มีความเก่าแก่ ใกล้เคียงกับร้านชุดครุย เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ส่งผลให้ธุรกิจนี้ยังคงมีนักศึกษาและบุคคลทั่วไปเข้ามาใช้บริการ

นอกจากนี้ ภายในพื้นที่ชุมชนท่าพระจันทร์ยังมีอีกหนึ่งสถานที่สำคัญคือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนวิถีชีวิตและเศรษฐกิจของพื้นที่ กิจการร้านค้าต่าง ๆ ในบริเวณชุมชนได้รับอิทธิพลจากมหาวิทยาลัยอย่างชัดเจน และภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีอาคารเรียนของวิทยาลัยนวัตกรรม ศูนย์ท่าพระจันทร์ ซึ่งถือกำเนิดขึ้นในปี 2538 จากวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ต้องการจะริเริ่ม “สิ่งใหม่” ให้กับวงการศึกษารวมทั้งประเทศไทย และเป็นรูปแบบใหม่ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมเปิดการเรียนการสอน ในลักษณะสหวิทยาการที่ผสมผสานองค์ความรู้ทั้งในด้านเศรษฐศาสตร์ กฎหมาย การบริหารจัดการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศิลปะ วัฒนธรรมและการบริการ เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรที่สามารถตอบสนองกับการพัฒนาของสังคมไทยในระดับ

สากล (วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ม.ป.ป.) จากวิสัยทัศน์ของวิทยาลัยนวัตกรรมที่มุ่งการริเริ่ม “สิ่งใหม่” ซึ่งเป็นหัวใจของการสร้างนวัตกรรมในยุคปัจจุบัน มีวิสัยทัศน์ที่เปิดรับความเปลี่ยนแปลงและมองหาคุณค่าใหม่ให้สังคมอย่างต่อเนื่อง ความคิดนี้สอดคล้องกับหลักการของการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Design Process) ที่ให้ความสำคัญกับการคิดนอกกรอบ การมองปัญหาในมิติใหม่ และการเชื่อมโยงความรู้จากหลากหลายศาสตร์เพื่อสร้างวิธีแก้ไขที่แตกต่างจากรูปแบบเดิม การออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Design Process) จึงเป็นฐานคิดที่ทำให้การริเริ่มสิ่งใหม่เกิดขึ้นได้จริง เพราะช่วยให้มองเห็นโอกาสในการสร้างคุณค่าใหม่จากมุมมองที่หลากหลายและลึกซึ้ง นอกจากนี้ แนวคิดการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Design Process) ยังเน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับเหตุผล ทำให้แนวคิดด้านนวัตกรรมไม่เพียงเป็นความแปลกใหม่ แต่เป็นความใหม่ที่มีความหมายและตอบสนองต่อความต้องการของผู้คนและสังคมได้อย่างแท้จริง ดังนั้น วิสัยทัศน์ของวิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงสอดคล้องกับออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Design Process) ในฐานะกรอบความคิดที่ช่วยผลักดันให้สิ่งใหม่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า

2. การนิยามแนวคิดหลักของงานออกแบบ (Conceptualization)

แนวคิดทางศิลปะที่นำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” คือ ศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impressionism) จากผลงานราตรีประดับดาว (The Starry Night) ของศิลปินวินเซนต์ แวนโก๊ะ (Vincent Van Gogh) ผลงานชิ้นนี้เป็นภาพวาดที่สะท้อนถึงท้องฟ้ายามค่ำคืน ที่เต็มไปด้วยพระจันทร์และดวงดาว ถ่ายทอดบรรยากาศสงบ สงบงาม และความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติในยามค่ำคืน โดยศิลปินไม่เน้นรูปทรงที่สมจริง แต่ให้ความสำคัญกับการใช้แสงและสี ในการสร้างมิติของท้องฟ้า การไล่โทนสี และการเน้นแสงเงาของพระจันทร์และดวงดาวช่วยสร้างอารมณ์ความรู้สึก ทำให้ผู้ชมรับรู้ถึงความสงบ ลึกลับ และความกว้างใหญ่ของท้องฟ้า ภาพวาดชิ้นนี้ถูกเลือกมาเป็นแนวทางในการออกแบบ เนื่องจากมีรายละเอียดภาพวาดที่เกี่ยวข้องกับพระจันทร์และท้องฟ้ายามค่ำคืน ซึ่งสอดคล้องกับชื่อของชุมชนท่าพระจันทร์ ที่มีประวัติความเป็นมาจากทิวทัศน์ที่สามารถมองเห็นพระจันทร์อันสวยงามได้จากริมแม่น้ำ อีกทั้งภาพวาดนี้ยังมีความโดดเด่นในการสื่ออารมณ์ความรู้สึก เหมาะสำหรับการถ่ายทอดวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนที่เต็มไปด้วยมรดกวัฒนธรรม นอกจากนี้ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ยังมีการประยุกต์ใช้เทคนิคสีที่ตัดกันอย่างสีแดงและสีน้ำเงิน รวมไปถึงสีน้ำเงินและสีเหลือง ช่วยให้องค์ประกอบโดยรวมของผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นและน่าสนใจ (Hurvich & Jameson, 1957)

แนวคิดของ “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” ในการเลือกนำเสนอผลิตภัณฑ์ในรูปแบบกระเป๋าผ้าร่วมมือพื้นฐานมาจากความตระหนักถึงปัญหาการใช้ถุงพลาสติก ที่ก่อให้เกิดขยะสะสมและส่งผลกระทบต่อภาวะโลกร้อน

ทั้งนี้ จากผลสำรวจพบว่าพฤติกรรมลดขยะพลาสติกที่คนไทยนิยมปฏิบัติมากที่สุด คือ การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกในการจับจ่ายสินค้าในชีวิตประจำวัน (ภัทรภรณ์ พวงศรี, 2567) จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” พัฒนาระเป่าผ้าร้อนขึ้นเพื่อส่งเสริมการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ กระจกเป่าผ้าร้อนยังเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับการใช้งานในชีวิตประจำวัน จึงมีส่วนช่วยในการปลูกจิตสำนึกและเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อนให้แก่ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์อีกด้วย

3. การสร้างและพัฒนาแบบต้นแบบ (Prototyping)

จากแนวคิดทางศิลปะที่มุ่งเน้นการสื่อความหมายผ่านรูปแบบความงามผสมผสานกับมรดกวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท่าพระจันทร์ ร่วมกับแนวคิดการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นำมาพัฒนาระเป่าผ้าร้อน จนสามารถสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ได้ดังนี้

ชื่อผลิตภัณฑ์ “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” พัฒนารูปแบบขึ้นจากการสะท้อนแนวคิดและบริบททางพื้นที่ผ่านการผสมผสานคำว่า “นว(นะ-วะ)” เข้ากับคำว่า “จันทร์” โดยคำว่า “นว(นะ-วะ)” เชื่อมโยงกับคำว่านวัตกรรม มีความหมายว่าสิ่งใหม่ ๆ สอดคล้องกับการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Design Process) อันเป็นแนวคิดสำคัญในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และพัฒนาให้เกิดคุณค่าใหม่ ๆ อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับชื่อของวิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคำว่า “จันทร์” มีที่มาจากท่าพระจันทร์ ซึ่งเป็นชื่อชุมชนและสถานที่สำคัญในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เมื่อผสมผสานทั้งสองคำเข้าด้วยกัน จึงเกิดเป็นชื่อ “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” ที่มุ่งหมายให้สะท้อนการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Design Process) อันผสมผสานชุมชนท่าพระจันทร์ วิทยาลัยนวัตกรรม และศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impressionism) เข้าด้วยกันอย่างลงตัว

ผลิตภัณฑ์ กระจกเป่าผ้าร้อน “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” ออกแบบโดยใช้แนวคิดการเล่าเรื่องผ่านจิตรกรรมเชิงภาพ เพื่อถ่ายทอดวิถีชีวิตและมรดกวัฒนธรรมของชุมชนท่าพระจันทร์บนพื้นที่ผืนเดียว โดยลวดลายได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impressionism) ผลงานราตรีประดับดาว (The Starry Night) ของ วินเซนต์ แวนโก๊ะ (Vincent Van Gogh) ผ่านการใช้เทคนิคแสง สี เงา และเทคนิค Impasto สร้างบรรยากาศยามค่ำคืนของท้องฟ้าที่มีพระจันทร์และดวงดาว แม่น้ำเจ้าพระยาที่สะท้อนแสงจันทร์และเรือข้ามฟาก รวมทั้งถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท่าพระจันทร์ ตั้งแต่ผู้คน การค้าขายร้านค้า สถาปัตยกรรม อาคารวิทยาลัยนวัตกรรม ตลอดจนนักศึกษาและนักท่องเที่ยว ภายใต้บริบทการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างหลากหลาย อีกทั้งผลิตภัณฑ์ยังมีการใช้เทคนิคคู่สีที่ตัดกัน ได้แก่ สีแดงและสีน้ำเงิน เพื่อเน้นอัตลักษณ์ของวิทยาลัยนวัตกรรมและองค์ประกอบของเรือข้ามฟาก รวมถึงสีเหลืองและสีน้ำเงิน เพื่อขับเน้น

ตัวอาคาร ร้านค้า พระจันทร์บนท้องฟ้า และแสงจันทร์ที่สะท้อนแม่น้ำ (Hurvich & Jameson, 1957) ลวดลายดังกล่าวสะท้อนความงามเชิงศิลปะควบคู่กับการถ่ายทอดอารมณ์ตามแนวคิดศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impressionism) ได้อย่างเด่นชัด รวมถึงเชื่อมโยงศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impressionism) เข้ากับมรดกวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท่าพระจันทร์ได้อย่างลงตัว ผลิตภัณฑ์กระเป๋าผลิตจากวัสดุผ้าร่วมพิมพ์ลวดลายทั้งสองด้านเหมือนกัน มีขนาดสูง 22 นิ้ว ยาว 16 นิ้ว และฐานกว้าง 3 นิ้ว พร้อมช่องเล็กภายในสามารถพับเก็บให้กระเป๋ามีขนาดเพียง 4 x 5 นิ้ว กระเป๋าผ้าร่วมมีน้ำหนักเบา พกพาง่าย และสามารถใช้งานได้สะดวก สะท้อนหลักการออกแบบที่เน้นทั้งความงามเชิงศิลปะและประโยชน์ใช้สอยอย่างสมดุล นอกจากนี้ยังเป็นการถ่ายทอดและสอดแทรกมรดกวัฒนธรรมของชุมชนท่าพระจันทร์เข้ากับชีวิตประจำวันของผู้คนผ่านกระเป๋าผ้าร่วม “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” อย่างกลมกลืนและมีความหมาย

4. การประเมินผลเพื่อปรับปรุง (Evaluation)

การประเมินผลจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้มีการวัดผลจากประชากร คือ กลุ่มผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าร่วม “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” จำนวน 65 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาเป็นจำนวน 35 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 53.85 ของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์และมีความสะดวกในการตอบแบบสอบถามผ่านแบบประเมินรูปแบบออนไลน์ (Google Form) ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าร่วม “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” ในด้านการบริการ คุณภาพของสินค้า ลวดลายของสินค้า และการจัดส่งสินค้า ผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลการประเมินในแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

ด้านการบริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 82.9 ให้คะแนนความพึงพอใจระดับมากที่สุด สะท้อนถึงความพึงพอใจต่อกิจกรรมในการบริการ

ด้านคุณภาพของสินค้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 77.1 ให้คะแนนความพึงพอใจระดับมากที่สุด สะท้อนถึงการเลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน

ด้านลวดลายของสินค้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 91.4 ให้คะแนนความพึงพอใจระดับมากที่สุด สะท้อนถึงความพึงพอใจต่อการออกแบบลวดลายที่สามารถสื่อถึงอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท่าพระจันทร์ ร่วมกับศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impressionism) ได้อย่างชัดเจน

ด้านการจัดส่งสินค้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.4 ให้คะแนนความพึงพอใจระดับมากที่สุด สะท้อนถึงระบบการจัดส่งสินค้าที่ถูกต้องและรวดเร็ว

นอกจากนี้ ยังมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้ซื้อ พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นเชิงบวก โดยเฉพาะสนใจในด้านการออกแบบลวดลายที่สามารถสื่อถึงอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตร

ต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป ผลการสำรวจความคิดเห็นสะท้อนให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” สามารถสื่อถึงคุณค่าทางด้านมรดกวัฒนธรรม ศิลปะ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์โครงการที่มุ่งเน้นการออกแบบเชิงสร้างสรรค์และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรายได้ส่วนหนึ่งจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ถูกนำไปบริจาคให้กับมูลนิธิเด็กอ่อนในสลัมฯ เพื่อสร้างคุณค่าทางจิตสำนึกต่อสังคม

การสรุปและอภิปราย

การออกแบบผลิตภัณฑ์ “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” สะท้อนแนวคิดการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Design Process) โดยการผสมผสานองค์ประกอบจากผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าร่มแบบเดิมให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถสื่อถึงความหมายของอัตลักษณ์ชุมชน ควบคู่กับการสร้างสรรค์ผลงานบูรณาการเข้ากับศิลปะโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post-Impressionism) มรดกวัฒนธรรมชุมชนท่าพระจันทร์ และอัตลักษณ์ของวิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เกิดเป็นลวดลายของผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเหมาะสมและมีความสร้างสรรค์

ผลลัพธ์ของโครงการแสดงให้เห็นถึงการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Design Process) ในบริบทวัฒนธรรมร่วมสมัย สร้างการตระหนักรู้ในคุณค่ามรดกวัฒนธรรมชุมชน ไม่เพียงแต่ช่วยให้มรดกวัฒนธรรมของชุมชนเข้าถึงผู้คนได้มากขึ้น ผลิตภัณฑ์ยังช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม ในชีวิตประจำวัน (Environmental Behavior) ผ่านการเลือกใช้กระเป๋าผ้าร่มที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำ ลดการใช้ถุงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (ธวัชชัย จักรพันธุ์ และธนัชชา วงศ์วีร์, 2563) ตลอดจนสร้างคุณค่าทางสังคมผ่านการจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งบริจาคให้แก่ มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัมในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งเป็นตัวอย่างการใช้ความสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ต่อสังคม

โดยสรุป “นวจันทร์ (NAVACHAAN)” เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Design Process) มาประยุกต์ใช้เป็นสื่อกลางเพื่ออนุรักษ์ และเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมชุมชนควบคู่กับการส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมร่วมสมัย ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) และสามารถนำไปต่อยอดเป็นรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้ในอนาคต (United Nations, n.d.)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า ผู้จัดทำมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง ได้นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 ควรนำกระบวนการออกแบบที่มีการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้ เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกและทำให้เกิดผลิตภัณฑ์เกิดการยอมรับจากผู้คนในพื้นที่

1.2 ควรพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารและการตลาดที่เน้นเรื่องราวของลวดลายและความเป็นมาของชุมชน เพื่อเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมให้เป็นที่รับรู้ของผู้บริโภค

1.3 ควรนำลวดลายที่พัฒนาขึ้นไปต่อยอดในวัสดุอื่นหรือพัฒนาในผลิตภัณฑ์หลายประเภทหรือหลายรูปแบบ เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมและประสิทธิภาพของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องมากขึ้น เช่น ผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชน ผู้ที่อยู่อาศัยภายในชุมชน เพื่อให้ข้อมูลมีความหลากหลายและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง เพื่อประเมินศักยภาพของผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์และการใช้งานจริง

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น การพิมพ์ลายดิจิทัล วัสดุยั่งยืน หรือเทคนิคการผลิตสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มความหลากหลายของวิธีการออกแบบ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้จัดทำขอขอบคุณ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงาน ภายใต้รายวิชา จวอ. 202 ศิลปะเพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม (HIM202 Art of Creative Innovation) รวมถึงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีกร แซ่ฉ้วน อาจารย์ผู้สอนที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ตลอดการดำเนินงาน จนผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าร่วมวงจันทร์เสร็จสมบูรณ์ ผู้จัดทำขอขอบคุณ พาสีส์ อัครามีน ภัฏชาภรณ์ หม่อมมนวล ที่ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลและความคิดเห็น รวมทั้งขอขอบคุณ ชุมชนท่าพระจันทร์ ที่เปิดโอกาสให้ศึกษาเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน อันเป็นแรงบันดาลใจหลักในการออกแบบ ตลอดจน ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้โครงการนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และขอขอบคุณทุกภาคส่วนมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กนกพรรณ อรรถันสกุล. (2565). *เรื่องครุย*. Capital Read. <https://capitalread.co/the-p-cleaning/>
- จิตราภรณ์ พักโสภา. (2566). *คุณภาพพระบบนิเวศทะเลไทยอาจวิกฤติ หาก “ปัญหาขยะพลาสติกในทะเล” ยังไม่ถูกจัดการอย่างยั่งยืน*. SDG Move. <https://www.sdgmove.com/2023/07/26/plastic-pollution-sea-thailand/>
- ธวัชชัย จักรพันธุ์ และธัญชา วังคีรี. (2563). *ทัศนคติ และแรงจูงใจในการใช้ถุงผ้าลดโลกร้อนแทนถุงพลาสติก ตามนโยบายลดการใช้ถุงพลาสติกของประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ วิทยาศาสตร์บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปวีศา นาคพาณิชย์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเลือกใช้ถุงผ้าลดโลกร้อนของข้าราชการทหาร สำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหม*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ผลิตถุงผ้าร่ม กระเป๋าผ้าร่ม. (ม.ป.ป.). *ผลิตถุงผ้าร่ม กระเป๋าผ้าร่ม*. <https://www.xn-12cai6exag1cc8ivabbb3h9d1g5a.com/nylonbag>
- ภัทรภรณ์ พวงศรี. (2567). *แล้วเต่าทะเลล่ะ?: ผลสำรวจการใช้พลาสติก 2567*. กรมอนามัย. <https://hfd.anamai.moph.go.th/th/news-anamai-2/226849>
- ภาณุ บุญพิพัฒนาพงศ์. (2564). *Van Gogh. Life and Art เรื่องเล่าชีวิตปวดร้าวในงานศิลปะสี่สไลด์ของ วินเซนต์ แวนโก๊ะ*. A Day Magazine. ค้นจาก <https://adaymagazine.com/van-gogh-life-and-art/>
- ยอดมนุษย์...คนธรรมดา. (2562). *น้องท่าพระจันทร์ ตำนานร้านเทปยุคแรกแห่งท่าพระจันทร์ที่อยู่คู่วงการเพลงไทย มากกว่า 40 ปี*. Read the Cloud. ค้นจาก <https://readthecloud.co/nong-taprachan/>
- วันวิสาข์ พรหมจีน และอดิเทพ แจ้ดนาลาว. (2562). *การใช้แสงและสีทางจิตวิทยาเพื่อการออกแบบพัฒนาจากวารสารเวอริเดียน มหาวิทยาลัยศิลปากร, 12(6), 2521-2541.*
- วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (ม.ป.ป.). *ประวัติความเป็นมา วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. <https://www.citu.tu.ac.th/citubackground/>
- ศูนย์ข้อมูลเกาะรัตนโกสินทร์. (2547). *ชุมชนท่าพระจันทร์*. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://www.resource.lib.su.ac.th/rattanakosin/index.php/2014-10-27-08-52-32/2015-10-20-07-26-27>
- หอสมุดวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2558). *ชุมชนท่าพระจันทร์*. <http://www.thapra.lib.su.ac.th/>

- Sanook. (2556). *ขนมปังร้าน “อร่อย” ท้าพระจันทร์ ธุรกิจ SMEs รายได้ดี*. Sanook. ค้นจาก <https://www.sanook.com/money/69475/>
- Thai PBS Digital Media. (2566). *ย้อนรำลึก วันกำเนิดจิตกรรกรองโลก “วินเซนต์ แวน ไก๊ะ”*. Thai PBS. ค้นจาก <https://www.thaipbs.or.th/now/content/104>
- Thammathibodi University IP Society. (n.d.). [สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์]. TUILP02. <https://tuipi.tu.ac.th/tuip02.php>
- Cambridge Dictionary. (n.d.). *Post-Impressionism*. Dictionary Cambridge. Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/post-impresionism>
- Carouthers, P. (2023). *A brief history of Van Gogh’s “Starry Night” Art & Object*. Art and object. Retrieved from <https://www.artandobject.com/news/starry-night-takes-center-stage-van-goghs-cypresses-met>
- Cross, N. (2006). *Designerly Ways of Knowing*. London: Springer-Verlag
- Hurvich, L. M., & Jameson, D. (1957). An opponent-process theory of color vision. *Psychological Review*, 64(6), 384-404.
- International Council on Monuments and Sites (ICOMOS). (2002). International cultural tourism charter: Principles and guidelines for managing tourism at places of cultural and heritage significance. *ICOMOS International Cultural Tourism Committee*. ICOMOS. Retrieved from <https://www.icomos.no/wp-content/uploads/2014/04/ICTC-Charter.pdf>
- United Nations. (n.d.). *Sustainable development goals*. United Nations. Retrieved from <https://sdgs.un.org/goals>